

Seksuaal'lašvuõđ sää'nnke'rijj

Seksuaal'lašvuõđ sää'nnke'rijj lij kee'rjtu nuõrid. Tõõzz liâ çiõlguum seksuaal'lašvuõ'tte õhtneei sää'n, koid kuullâp almmjallaš saaggstõõllmõõžžâst. Vue'ss saa'nin liâ nõkam, koid tij leä'ped jiiij vuei'nnlõõttmõõžžii poodd smiõttâm da âânnam.

Seksuaal'lašvuõ'tte õhtneei fi'ttõõzz da meä'rtee'lm liâ jiânnai da odd šâ'dde çõõđ ääi'j. Sää'n da âânnem vuállsa fi'ttõõzz liâ ravvsânji çõnnsest vaaldšeei tiõttu da fi'ttjõõzzid. Määngain saa'nin kollai še historia. Sää'nnke'rij meä'rtee'lm liâ kiõçlõttum ââ'nned vuä'nkõssân da nõkkmen, što tõid lij a'lkki lookkâd. Jeä'rbi mie'ldd tän mäainast saa'ni meä'rtee'lmin käu'nn'je vää'nnvuõđ da ju'rddjen lij oou'deed sää'nnke'rij võl lââ'zz. Vä'lddep tä'st še ju'n maacctõõzz vuâstta, ouddm. seeidast âârrai maacctemlomaakkin.

Aa'sšid vuei'tet meä'rtõõllâd še jee'res vuei'nnemkuu'lmin kiõççee'l gu tän sää'nnke'rijest lij tuejjuum. Ouddmiärkkân meä'rtee'lm da kiõççlâsttmõõžž soogbeä'lest liâ seämma jiânnai digu liâ oummu. Mâtam aa'sšid leä'p çiõ'lğgääm soogbeä'ltee'l vaard vuõ'zzid (neezzan njuõckkçoodd) da vaard tuâimmjumšid (männ'jõõžž niõđâst) biologia vuei'nnemkuu'limest kiõççee'l. Gu kee'rjtep sää'nnke'rijest niõđâst le'be pää'rnest, ju'rddep tõin tän õhttvuõđâst oummuid, koi vardd va'sttad bioooglânji almmjallaš fi'ttjõõzz niõđ le'be pää'rn vaardâst. Tuäiv mie'ldd vuäitak äü'kkeeđ tän sää'nnke'rij, hâ't-i tät ij tuu mie'ldd tuõ'll'je'çe le'be jõs tuu soogbie'llidentite'tt lij jee'res gu nijdd/neezzan le'be pä'rnn/ââum.

Leä'p juâkkam sää'nnke'rij uu'ccab obbvuõđid saa'ni alggbukvai mie'ldd. Kaaunak seksuaal'lašvuõđ sää'nnke'rij obbvuõttân še PDF-teättõssân.

A

Tue'leserektio lij kâccjempoodd šõddi peniizz erektio. [Loogg lââ'zz erektio pirr.](#)

Abortt le'be vuõzzvâlddmõš miärkkšâäv vue'rddempâä'j täätlaž loopptummuž. Jõs haa'lad kõõskted vue'rddempâä'j, âlgg vä'ldded sõõrgben õhttvuõđ dâhttra. Vuõzzvâlddmõõžž õõlgçi tuejjeed ouddâl 12. vue'rddemneä'tel. [Loogg lââ'zz vuõzzvâlddmõõžž pirr.](#)

AIDS (Acquired Immunodeficiency Syndrome) le'be immuun jaauk lij HIV-infektio mââimõs pââ'jj, ko'st oummu organiism immuunriâšldõk lij çiõlğgsânji huänn'nam. Hiv-talkkâz câ'ğge AIDS-pâä'j ouddnummuž. [Loogg lââ'zz HIV pirr.](#)

Anaalse'kss miärkkšâäv põttçâlmma õhtneei troocmõõžž da ouddmiärkkân õhttmõõžž. Anaalsee'ksest ij vuei't çâujjad, leša kondoom âlgg ââ'nned määngnallšem baktee'rnujümmam da se'ksskõõvi cõggâm diõtt. Anaalsee'ksest lij vääžnai ââ'nned jiânnai njâältõsvuõiddâz.

Aseksuaal lij ooumaž, keä'st liâ siõmmna le'be jiâ ni voo'ps seksuaal'lašvuõ'tte le'be sekssa õhtneei jurddi, haal le'be miõlkie'ssem. Aseksuaal'laž ooumaž vuäitt kiõççlâ'stted emotionaal'laž kie'ssemviõgg kuäbba soogbeällä täättas da nääi't lee'd ouddm. hetero, homo, lesbo le'be biseksuaal.

B

Biseksuaal lij ooumaž, keä'st liâ eroottlaž, emotionaal'laž le'be/da seksuaal'laž tobddi äummaid di neeznid.

C

Cis-ooumaž lij ooumaž, kâä'tt lij toodvaž su'nne šõddâmpoodd meä'rtõõllum soogbeällä. Cis lij vue'sttbie'll sänna trans.

D

Dildo lij se'kssneävv, koon vuei'tet káččad še se'kss-siörrkäu'nnen. Dildo liä jee'resnallšem da jee'res šoora.

E

Cöggâmkapsel lij hormonaal'laž mõntõõllmõš vue'rdempââ'j vuâstta. Kapsee'l piijât pääiklažjää'mtumšest kiõttmaddi lee'sšk vuâlla. Tõt ij suõjjâd se'ksskõövin. [Loogg lââ'zz cöggâmkapsee'l pïrr.](#)

Cöggâmkõörvök lij siöm, t-bukvanallšem neävv, koon dâhttar peejj vuõ'bdde vue'rdempââ'j cöggâm diött. Kõörvõögg liä kuei'tnallšem: veä'sšk-kõörvök da hormoonkõörvök. Ij ni kuäbbaž kõörvök suõjjâd se'ksskõövin. [Loogg lââ'zz kõörvõögg pïrr.](#)

Cöggâmpläästar lij leškka takai pläästarnalla li'jmmjum hormonaal'laž mõntõõllmõš vue'rdempââ'j vuâstta. Cöggâmpläästar ij suõjjâd se'ksskõövin. [Loogg lââ'zz cöggâmpläästar pïrr.](#)

Cöggâm-mõntõõllmõš miärkkšâäv neävv le'be kuânst, koon veäkka vuei'tet suõjjõõttâd see'ks poodd čâujmõõžžâst le'be se'ksskõövin. [Loogg lââ'zz cöggâm-mõntõõllmõõžži pïrr.](#)

Cöggâmpillee'r liä juõ'kkpeei'v njää'lm pääi'k valddum hormonaal'laž mõntõõllmõš vue'rdempââ'j vuâstta. Cöggâmpillee'r jiä suõjjâd se'ksskõövin. Cöggâmpillee'r liä kuei'tnallšem: kuällascöggâmpillee'r da minipillee'r. [Loogg lââ'zz cöggâmpillee'r pïrr.](#)

Cöggâmrie'ğges lij plastiikkâst rajjum, njuöckkčoddga pijjum hormonaal'laž mõntõõllmõš vue'rdempââ'j vuâstta. Cöggâmrie'ğges ij suõjjâd se'ksskõövin. [Loogg lââ'zz cöggâmreâggaz pïrr.](#)

Cöggâmsopt lij kemiialaš mõntõõllmõš vue'rdempââ'j vuâstta. Tõn cöggâmviökk lij hue'nn ij-ka tõn õölgče ää'nned cöggâmneävvan õhttu, pe'ce pâi koin-ne jee'res cöggâm-mõntõõllmõõžžin, hâ't mâka kondoomin. [Loogg lââ'zz cöggâmsoopt pïrr.](#)

Ejakulaatio lij synonym sänna siömtröoss. Tõt miärkkšâäv siömkolggâz roosmõõžž peniizzâst. [Loogg lââ'zz ejakulaatio pïrr.](#)

Ekshibitionism miärkkšâäv kõrr (mâttmin pääkknallšem) haal čuä'jted järnsid õlmsânji jeä'rbi mie'ldd päälljas vaard le'be šökknemneävvaaid. Koin-ne mie'rin näkam tuäimmjummuš teäudd reä'kkõõz tobddõsmiärkid.

Njuöckkčoodd lij neezzan šökknemneävvain pâ'ccnallšem da teäkkas vue'ss, kää'tt õhtad älgšökknemneävvaaid da vuõbd. [Loogg lââ'zz njuöckkčooddi pïrr.](#)

Njuöckkčooddi njeu'llõsnjeu'dd lij njuöckkčooddi pââjmõs sellriädd. [Loogg lââ'zz njeu'llõsnjeu'd häiddam pïrr.](#)

Njuöckkčooddõhttmõš lij se'kss, ko'st suõrmm, se'kssneävv le'be penis čääññ njuöckkčoddga.

Njuöckkčooddpuöckkân kääččat puöckknallšem jiõn, kää'tt šâdd, gu njuöckkčoddga jouddâm äimm pu'rğgâäv see'ks, digu õhttmõõžž poodd meädda. Nõmâst huõlkani tõt ij ää'n se'st haaj le'be čue'llõsgaazzid.

Endometriooš lij puõzžâlm, ko'st vuõbd njeu'llõsnjeu'dd lij še jee'res sââ'jest gu vuõbdâst. Tõt vuäitt oudldâ'stted ouddmiärkkân männ'jõščuâccmõššân le'be õhttâmčuâccmõššân. Tõn vuei'tet häiddad. [Loogg lââ'zz endometriooš pïrr.](#)

Ouddäigsaž siömtröoss lij poodd, ko'st ääüm vuäžž see'ksest siömtröozz tääu'jmõssân le'be pâi ouddâl gu jiõčč le'be kuei'mm tõn tuäivv. Mâttmešt puättreei siömtröoss lij takai eettmõš. Jõs tõ'st šâdd vaiggâdvuõtt, ää'sš vuei'tet häiddad ouddmiärkkân seksuaalvuä'pste'e'jin le'be dâhttrin.

28.10.2019

E-pillee'r liá juo'kk'peeiv' njää'lm páai'k valddum hormonaal'laž mōđntōōllmōš vue'rdtempâ'j vuâstta. E-pillee'r jiâ suōjjâd se'ksskōōvin. E-pillee'r liá kuei'tnallšem: ohttuumcōggâmtablee'tt da minipillee'r. [Loogg lââ'zz e-pillee'ri pirr.](#)

Erektio miárkkšââvv peniizz tâârgummuž. Erektiošt páâssaikoodōš teâuddai vōōrin, di tâ'l penis kaggâtt ceâggad da páâss. [Loogg lââ'zz erekzio pirr.](#)

Erektioheâmmōš lij dâhttar tuōttâm peniizz tuâimmjemheâmmōš, kââ'tt šâdd tâuujja ouddmiárkkân puōžlmest. Erektioheâmmōš lij tâuujja puârrsab âummai väivv.

Erektiovaiggâdvuōtt miárkkšââvv vue'jj, ko'st erekzio ij šōōdd mâ'te tuâivat. Ouddmiárkkân erekzio vuâtt lee'd čuu't le'pcc sekssa le'be kondoom joortummša peniizz oōl. Vue'kk lij tâuujja nobstōōvvi. Nuōrin erekziovaiggâdvuōtt šâdd tâuujja spruavdōsteâddain, peâ'ncin le'be stree'ssest, čuu't hââ'rveld puōžlmest.

Erogeenla páai'k liá páai'k vaardâst, koin liá jiânnai neâ'rvvkee'jj, kooi kuōsktōš le'be troocmōš vuâtt šōddeed seksuaal'laž naaudšummuž da kí'htjōōvmmōōžž. Erogeenlaž páai'k vaajtâ'lle jee'res oummuin.

Eroitiikk vuei'tet meâ'rtōōllâd määngnalla. Tōn to'lkk'et jee'res kulttuurin da aai'jin jee'resnalla. Tōn vuei'tet čio'lğgeed ouddmiárkkân seksuaal'lânji loņtteei le'be kí'htj'eei da counni tobdlmen.

Ouddsiōrr lij tuâimmjummuš, kââ'tt lââ'zzat seksuaal'laž kí'htjōōvmmōōžž da haal. Ouddsiōrr vuâtt lee'd jeâ'rbi mie'ldd mainstummuš, kí'cstōōžž, tree'st, troocmōōžž le'be cu'mmstōōžž. Kí'htjōōvmmōš lij vââžnai seksuaal'laž naaudšummuž beâ'lest.

Pââimōščâu'dd lij peniizz pââjmōš da liikkeei vue'ss, kââ'tt peitt obbnes le'be vuâssas peniskee'jjest. [Loogg lââ'zz pââimosčâu'd pirr.](#)

F

Fantasia miárkkšââvv takainalla puk mâid mij vuei'ttet ju'rdded. Seksuaalfantasiain ju'rdet takainalla sekssa da seksuaal'lažvuō'tte ohttnee'i miōllkaartid. Tōk vie'kk'ete tâuujja seksuaal'laž naaudšummuž kíōččlâsttmōōžžâst da kí'htjōōvmmōōžžâst. Fantasiaid vuâžž ââ'nned jiiijâš ä'sšen, ij-ka tōid taarbâž tuōttân tue'jjeed. [Loogg lââ'zz fantasiai pirr.](#)

Fetisism miárkkšââvv seksuaal'lažvuō'tte ohttnee'i pâstlvažvuōđ, nââ'l le'be viōkksōš taarb vuâžžad seksuaal'laž naaudšummuž ouddmiárkkân vaardvuō'zzin, kolggsin, pihttsin, materiaalin le'be snââtnasnallšem kaa'u'nin.

Fetiss miárkkšââvv tâuujja seksuaal'laž haal le'be kí'htjōōvmmōōžž da naaudšummuž till'lōōvmmōōžž äšša le'be kâunna.

G

Genitaalpäi'kken fi'ttjet šōkknemneävva'id, kōskkvue'žž da pōttčââ'lm.

Genitaal liá vaard vue'zz, koid tâuujja ohtteet seksuaal'lažvuō'tte le'be šōkknummša. Šōkknemneävvi liá ouddmiárkkân njuōckkōōdd le'be vagina, kunnjōōhssâm, vuōb'dd, penis da kuōl.

G-pâi'kken kââččat páai'k šōkknemneävvin, koon kuōsktōōllmōš le'be troocmōš vuâtt tobd'djed seksuaal'lânji samai pue'rren. Tâ'n páai'k šōrradvuōtt da âârrmōš di tâb'ddlââ'đesvuōtt liá juo'kk' oummust jiiijâsnallšem.

Gynekoloog lij neezankōōvi da pâ'rnnpohttmōōžž'i spesiaaldâhttar.

Gynekolooglaž tu'tkk'ummuš miárkkšââvv dâhttar tuejjeem niōđ le'be neezan šōkknemneävva'id tu'tkk'ummuž. Tu'tkk'ummšest dâhttar taa'rkast kíōččee'l da tobdstōōlee'l âlggšōkknemneävva'id, njuōckkōōddi, vuōbd da mââ'nrrâäusaid (ovaario). [Loogg lââ'zz tu'tkk'ummuž pirr.](#)

Gynekomastia miárkkšââvv hormoonin šoddi pää'rn rá'ddräüus pottnummuž murkkââ'jjest. [Loogg lââ'zz gynekomastia pirr.](#)

Groomiŋg lij te'rm, koin juu'rde tuáimmjummuž, ko'st oumaž valmštâáll päärna le'be nuõr seksuaal'laž áukktõõllmõõžž. Tât vuáitt šoddád ouddmiárkkân sosiaal'laž mediast. [Loogg lââ'zz grooming pirr.](#)

H

Haalte'mesvuõtt miárkkšââvv täujja seksuaal'laž haal vää'nnvuõd le'be vää'n naa'lin, koon kiõççlââ'stet vaiggâdвуõttân. Tõt lij takai vaiggâdвуõtt, koozz vuáitt oocçád čáuddmõõžž dâhttar vuástattavâlddmõõžžâst le'be seksuaalvuä'pstõõžžâst.

Hepatitt lij hepatittviruuzz šoddeem vuõivâsânnsummuš. Hepatittviruuzz liâ vitt, kook tuejje samai seämmasallšem ouddldõõžžid, leša tõi njaammâmnâä'l vaajtâ'lle. [Loogg lââ'zz hepatiitt pirr.](#)

Puáttreei siõmtrooss lij vue'kk, ko'st áâum vuážž see'ksest siõmtroozz tääu'jben le'be pái tâ'l õu'ddel gu son jiõçç le'be kuei'mm tøn tuáivv. Pooddie mie'ldd puáttreei siõmtrooss lij takainallšem eettmõš. Jõs tõ'st šâdd vaiggâdвуõtt, ää'sš vuei'tet háiddad ouddmiárkkân seksuaalvuä'pste'e'jin le'be dâhttrin.

Herpes lij viruuzz šoddeem kopplõsõsânnsummuš, kâá'tt lij takainalla šõkknemneävvin le'be põhssmin. Herpes njäämm hiâlpmõsân kopplõsmâä'ttest. Tõt vuáitt njaammâd cu'mmstõõllâm páai'k, õhttmõõžž poodd, kiõttsee'ksest, di ouddmiárkkân põhssmest šõkknemneävvi paai'kid da nuu'bbioo'ri. [Loogg lââ'zz herpee'zz pirr.](#)

Hetero lij oumaž, keän eroottlaž, emotionaal'laž le'be/da seksuaal'laž haal till'lä'vve oummuid, kook liâ jee'res soogbeä'l gu son jiõçç, ouddmiárkkân áumma miõll keäss neezzan árra da neezzan miõll keäss áumma árra.

Heteronormatiivlažvuõtt miárkkšââvv ju'rddemnáä'l, koon mie'ldd liâ pái kue'htt kõskkneez vuásttlõs soogbeä'l (áumma da neezzan) di aaišsummuž, što puk liâ heteroseksuaal.

Hiiva-ânnsummuš miárkkšââvv hiiva-kuõbbâr šoddeem ânnsummuž, kâá'tt lij miâlggâd takai niõdin da neeznin. Hiiva-ânnsummuš vuáitt lee'd še paa'rnin da áummain. Hiiva-ânnsummuš ij leäkku soogbie'llkõpp.

Ärdd miárkkšââvv samai suur haal keän-ne ool.

HIV (Human immunodeficiency virus) lij virus, kâá'tt šoddad puárnekanai puõžžâlm, kâá'tt vaaikat oummu immuunriâšldõ'kke. HI-viirus vuáitt njaammâd suõjjeete'mes se'ksskontaakt páai'k da še võðrást ouddmiárkkân narkotikkneeu'li mie'ldd. HIV-ânnsummuž taalkâshâidd miâlgad viruuzz lâssnummuž da kõõv ouddnummuž vuei'tet árstâ'tted. [Loogg lââ'zz HIV pirr.](#)

Homo lij oumaž, keä'st liâ eroottlaž, emotionaal'laž le'be/da seksuaal'laž tobddi seämma soogbeälla, áumma miõll keäss áumma árra da neezzan miõll keäss neezzan árra.

Homofobia miárkkšââvv viõsâs põõl le'be kiõldlaž, tuásttai toobdreaktio homoseksuaal'lažvuõd da homon jurddum oummui árra.

Hormoonkõõrvõk lij u'cc t-bukva ma'llšõs vue'rddempâä'j kõggâmneävvin koon dâhttar peejj vuõ'bde. Kõõrvõk ij suõjjâd se'ksskõõvin. [Loogg lââ'zz hormoonkõõrvõõgg pirr.](#)

Troocçâmse'kss vuáitt lee'd kuõsktõõžž da kuõsktõõllmõõžž jee'res árra vaard. Tõn miárktõssân lij täujja seksuaal'laž naaudšem ouddmõš da kiõççlâsttmõš. Kuõsktõs vuáitt šoddád ouddmiárkkân kiõdin le'be obbvaardin. Pettiŋg, ouddsiõr da suõrmsee'ks vuei'tet ju'rdded lee'd troocçâm se'kss.

Kunnjöpöhssám liá vue'ss neezan šökknemneävvin. Neeznest liá nu't áálgab da sii'skáab kunnjöpöhssám. [Loogg láá'zz kunnjöpöhssmi pirr.](#)

Siöpp liá šökknemneävvai le'skksöhssám, kook á'lgge šöddád murkkáá'jjest da suöjje šökknemneävvai le'sk da njeu'llösnjeeu'd.

I

Miölstöövvmöš lij toobd, káá'tt vuáitt šöddád, gu kii-ne ouumaž lij miölkie'ssi da kie'ssi.

Niöđuözz le'be hymee'n lij rie'ggesnallšem le'be mäansie'rpnullšem čödnâskoodösmä'cc njuöckkčoddi reái'j sii'skbeá'lnn. [Loogg láá'zz niöđuözz pirr.](#)

Impote'ntt lij vuámmnam termm, koin liá takainalla jorddam áumma, káá'tt lij páá'st'te'm vuážžad erekzio.

Inse'stt lij seksuaal'laž kontaktt piárnii'kki (puárraz da páarna le'be piárra páarnai) köösk. Piárra vue'llákksaž páarnaidd till'löövvi inse'stt lij páarnai seksuaal'laž áukktööllmöš. Inse'stt lij Láá'ddjánnmest láá'jje'tm.

Intersooggbeállsažvuött kovvad oummu, keá'st liá šöddámpoodd vaardást nu't neezna gu áummja kuulli tyypplaž sooggbeá'l tobddösmiárk.

Intiimvuött miárkkšáávv persoonla, ölddáz da privaatt.

Jiijjás riččmöš miárkkšáávv viökki (máttmin pááknallšem) haal čuá'jted járrsid ölmmsânji ouddmiárkkân páálljas vaard le'be šökknemneävvid. Koin-ne vuö'jjin nákam tuáimmjummuš teáudd reá'kkööz tobddösmiárkid.

Jiöččtäbddd miárkkšáávv jiijjás a'rvvööz da fi'ttjööz jijstes. Töt mákam jiijjástábdd lij, vaajtááll nu't šiögg gu á'kkes kiöččlásttmöözzi mie'ldd. Jiöččtäbddd ij leákku pái seámmannallšem. [Loogg láá'zz jiöččtäbddd pirr.](#)

Jiijjástoodtummuš lij seksuaal'laž naaudšummuš tuejjummuš jiöccses ouddmárkkân vaard da šökknemneävvid kuösktee'l. [Loogg láá'zz jiijjástoodtummuš pirr.](#)

J

Má'ņęöggámpiller lij taalkásvalmštös, káá'tt serdd máá'nnsiömmân páddnummuš, leša ij kööskát ju'n álggam čáujjmööz. Töt lij jurddum áá'nnemnalla, jös čáujjmöš ij leákku tuáivvum da jee'res cöggmöš ij leákku o'nnstam, ouddmiárkkân kondoom tármjjeen. Má'ņęöggámpillee'r cöggámviökk ij va'sted vuöi'ggest önnum kondoom le'be pöšši hormonaal'laž cöggmööz. Má'ņęöggámpiller ij suöjjád se'kssköövin. [Loogg láá'zz má'ņęöggámööz pirr.](#)

K

Šöddámpoorgtös miárkkšáávv já'ttlös kookklös-šöddmööz páá'j. Paa'rni šöddámpoorgtös šádd murkkáá'jj lopp-beá'lnn. Niöđin šöddámpoorgtös šádd táujja áái'jab murkkáá'jjest.

Pokkjöspiller lij sárnamkiöllsaž öölmštös má'ņęöggámpilleera. Töt lij taalkásvalmštös, káá'tt serdd máá'nnsiömmân páddnummuš, leša ij kööskát ju'n álggam čáujjmööz. Töt jurddum áá'nnemnalla, jös čáujjmöš ij leákku tuáivvum da jee'res cöggmöš ij leákku o'nnstam, ouddmiárkkân kondoom lij tármjjam. Má'ņęöggámpillee'r cöggámviökk ij va'sted vuöi'ggest önnum kondoom le'be pöšši hormonaal'laž cöggmööz. Má'ņęöggámpiller ij suöjjád se'kssköövin. [Loogg láá'zz má'ņęöggámööz pirr.](#)

Kööskmöönnmöš miárkkšáávv vuözzválddmööz jiöččáildes. Kööskmöönnmööz máain ij vuážž pái tie'tted.

Árstöttum öhttmöš miárkkšáávv öhttmööz loopptummuš ouddál siömtrooz. Árstöttum njuöckkčooddöhttmöözást vuáitt čáujjad da vuážžad se'kssköövin.

Ķeäččlōsorgasmm miärkkšââvv neezznin Ķeäččlōđžži puđ'tti mäñg orgaasm.

Kōōrvōk lij siōm, t-bukva ma'llšōs neävv, koon dāhttar peejj vuđ'bdde vue'rddempââ'j cōggâm diōtt. Kōōrvōk ij suōjjād se'ksskōōvin. [Loogg lââ'zz cōggâmkōōrvōđggj pirr.](#)

Kuōl da kuōllsiâkk liâ vue'ss âumma šōkknemneävvin. Kuōllsiâkkâst liâ kuōl di lââ'sskuōl. Kuōli tuejj lij šōddeed šōđggtōs-siōmmnid da testosterone. [Loogg lââ'zz kuōl pirr.](#)

Klamydia lij baktee'r šōddeem se'ksskōōpp, kââ'tt vuäitt njaammâd suōjjeete'mes ðhttmōđžžâst da njä'lmsee'ksest. Klamydia njuämmam se'lvvtem diōtt vää'ldet kožžčuäjtōđžž. Klamydia hââidat antibioottin. [Loogg lââ'zz klamydia pirr.](#)

Klitoris lij tâbdddläâ'des vue'ss neezzan šōkknemneävvin. Tōt lij pââssaikoodōs, kââ'tt leävvâätt vaiddsa maanma, njuōckkčōddi reäi'j pirrōōzz räjjä. Klitoriizz vuei'vv lij kue'sttmest da tōn tâbdd suormin. Tōt lij kožžpââ'cc reäi'j pââ'jbeä'lnn sii'skâb kunnjpōhssmi ðhttâmpâäi'Ķest. [Loogg lââ'zz klitoriizz pirr.](#)

Vuōbdd lij neezzan šōkknemneävvin vue'ss. Čuōlmmōōvvâm mââ'nnsie'm pâššan vuōbddseinna da šâdd ommgi'žžen.

Kondoom lij latee'ksest le'be polyuretaanâst tuejjuum vue'rddempââ'j cōggâmneävvin. Kondoom joortet tâârgââm peniizz le'be se'kss-siōrrkâäu'n ool. Kondoom lij o'dinakai cōggâmneävvin, kââ'tt suōjjād čâujjmōđžžâst da se'ksskōōvin. Neeznid lij še jiijjâs kondoom (Ķiōčč neezzni kondoom). [Loogg lââ'zz kondoom pirr.](#)

Kondylooma lij papillomaviruuzz šōddeem se'ksskōōpp, kââ'tt tuejjad čeeu'lid šōkknemneävvin. Virus vuäitt njaammâd suōjjeete'mes ðhttmōđžžâst, njä'lmsee'ksest da Ķiōđi mie'ldd. [Loogg lââ'zz kondylooma pirr.](#)

Veä'sĶĶ-kōōrvōk lij siōm t-bukva ma'llšōs vue'rddempââ'j cōggâmneävvin, koon dāhttar peejj vuđ'bdde. [Loogg lââ'zz veä'sĶĶ-kōōrvōđggj pirr.](#)

Kuppa lij baktee'r šōddeem se'ksskōōpp, kââ'tt vuäitt njaammâd suōjjeete'mes ðhttmōđžžâst da njä'lmsee'ksest. Kuppa tuōđât vōrtee'stest da tōn vuei'tet hâiddad antibioottin. [Loogg lââ'zz kuppa pirr.](#)

Männ'jōōžž miärkkšâ'vve vuōbd njeu'llōsnjeu'd oddsmōōvmmōōžžâst šōddi vōrddâz, kââ'tt pešt 2-8 peei'v. Männ'jōōžž ä'lğge niōđin murkkââ'jjest 10-16-eksi'žžen. [Loogg lââ'zz männ'jōōžž pirr.](#)

Männ'jōšjoorōs lij pââ'jj, kââ'tt älgg vuōssmōs männ'jōōžž kolggâmpeei'vest da poott puđ'tti männ'jōōžžikolggâm ä'lğgempēivva. Männ'jōšjoorōs kokkadvuōtt lij juō'ĶĶ neezznest jiijjâsnallšem, täujja 23-35 peei'v. [Loogg lââ'zz männ'jōšjoorōđžž pirr.](#)

Männ'jōščuâccmōš miärkkšââvv männ'jōōžž šōddeem čuâccmōōžž. Čuâccmōōžž šâ'dde täujja vuōbd čärvstōōllmōōžžâst. Männ'jōščuâccmōōžž vuäitt hâiddad. [Loogg lââ'zz männ'jōščuâccmōōžž pirr.](#)

Männ'jōōžž serddmōš miärkkšââvv männ'jōōžž ääi'jpoodd serddmōōžž. Männ'jōōžžid vuei'tet se'rdded dāhttar mie'rreem rese'ptt-talkksin (männ'jōōžž se'rddempillee'rin) le'be hormonaal'laž cōggâmvalmštōōžžin, digu cōggâmpillee'rin. [Loogg lââ'zz männ'jōōžž serddmōōžž pirr.](#)

Männ'jōškoolgâs miärkkšââvv vuōbd vuä'mm njeu'llōsnjeu'd meadda mōōnnmōōžž da tōōžž ðhtteei vōrddâz njuōckkčōddi mie'ldd männ'jōōžž poodd. [Loogg lââ'zz männ'jōškoolgâz pirr.](#)

Kuukuppi (Männ'jōškopp) lij silikoonâst le'be luâttkumist vaalmštum männ'jōš-suōjj. [Loogg lââ'zz männ'jōškoopp pirr.](#)

Ķiō'tte Ķeässmōš lij synonym sänna jiijjâstōōđtummuš. Tōt lij seksuaal'laž naađšem tuejjummuš jiōccses ouddmiärkkân vaard da šōkknemneävvin kuōsktee'l. [Loogg lââ'zz jiijjâstōōđtummušest.](#)

L

Maanemvuâđ tie'kk pirrá'tte maanem orgaanid, digu kožžpää'cc, njuõckkõddi da pöttõuä'l. Tõi veákka tuõ'll'jet koožž da põõšk. [Loogg láâ'zz neezzni maanemvuâđ tie'kki pirr.](#)

Lesbo lij neezzan, keä'st liâ eroottlaž, emotionaal'laž le'be/da seksuaal'laž tobddi seamma sooggbeälla, neezzan miõl keäss neeznid.

Njeu'llõsnjeu'dd miârkkšââvv mäנגgai orgaanid da kuâršmi siiskpeä'l ka'tti koodõsriâdd.

Tõk liâ njuu'nest, njää'limest, pee'lljest, pöttõää'limest, njuõckkõddjest.

Lââ'sskuõl liâ kuõli ä'lñn da tõk liâ tobdtõõllâmnulla suõrmivui'm. Kuõli šõddeem šõõggtõs-siõmmân noorâ'tte lââ'sskuõlid.

Njââl'já'ttemvuõidâs miârkkšââvv valmštõõzz, kââ'tt uu'ccad tovvâr ouddmiârkkân njeu'llõsnjeu'din. Tõn vuáitt äâ'nned veä'kken õhttmõõžžâst le'be jiijjâstoođtummšest. Njââl'já'ttemvuõiddâz vuáitt vuá'tted apteekkast da porrmõškaupin.

M

Masturbâsttmõš lij synonymym jiijjâstoođtummša. Tõt lij seksuaal'laž naaudšem tuejjummuž jiõccses ouddmiârkkân vaard da šõkknemneävvaidd kuõsktee'l. [Loogg láâ'zz masturbâsttmõõžž pirr.](#)

Menkat, mensut, moonikset liâ synonymym sanna männ'jõõžž. Tõk miârkkšâ'vve vuõbd njeu'llõsnjeu'd oddsmõõvmmõõžžâst šõddi võrddâz, kââ'tt pešt 2-8 peei'v. Männ'jõõžž ä'lğge niõđin murkkââ'jjest 10–16-ekksi'žžen. [Loogg láâ'zz männ'jõõžži pirr.](#)

Minipillee'r liâ juõ'kkpeei'v njää'lm pääi'k valddum hormonaal'laž mõõntõõllmõš vue'rdempââ'j vuâstta, tõk ä'ne se'st pâi vi'skkesrâhshormoon. Minipillee'r jiâ suõjjâd se'ksskõõvin. [Loogg láâ'zz minipillee'ri pirr.](#)

Monogamia miârkkšââvv õõutveä'necvuõđ le'be paarrõhttvuõđ, ko'st oummust lij õhtt kuei'mm.

Mââ'nnjoodâs le'be mââ'nnpâ'cc lij šõddeemneävvaidd kuulli varddvue'ss. Tõt tuáimmai mââ'nnrâäusast (ovaariost) pâđđnam mââ'nnsiõmmân jáâ'ttemkeäinnan vuõ'bdde.

Mââ'nnrâäus le'be ovaario liâ vue'ss neezzan šõkknemneävvaidd. Mââ'nnrâäusai tuejj lij šõddeed mââ'nnsiõmmnid da estrogee'nid. [Loogg láâ'zz mââ'nnrâäusai pirr.](#)

Mââ'nnsie'm lij neezzan sie'm, kââ'tt pâđđan mââ'nnrâäusast (ovaariost) õõut vuâra mäânnpââ'jest, gu männ'jõõžž liâ älggam. Jõs šõõggtõs-siõm õuõlmmad mââ'nnsiõmmân, tâ'l neezzan játtai siõ'me ärra.

Mââ'nnsiõmmân õuõlmmõõvmmõš miârkkšââvv šõddmõõžž, ko'st šõõggtõs-siõm sie'm ästt mââ'nnsiõmmân da õuõlmmad tõn.

Rävsmemââ'kk lij šõddâm- da ouddnempââ'jj nuõrrpooddâst. Hormonaal'la muttâz aalgte rävsmemââ'jj. Tõt älgg nuõrin samai jee'res äâ'jjest. [Loogg láâ'zz rävsmemââ'jj pirr.](#)

Jee'res-sooggbeällsaz miârkkšââvv oummu, kââ'tt vuáitt vuei'nned jiijjâs sooggbeä'ltee'men, mäנגg- le'be jee'res-sooggbeällsi'žžen. Son jeäll äåumvuõđ da neezzanvuõđ raajâst, tõi kõõskâst le'be äålgbeä'lñn.

N

Neezzan ejakulaatio miârkkšââvv koin-ne neeznin šõddi kolggâz pu'rggummuž ki'httjõõvmmõõžž le'be orgaasm õhttvuõđâst. Bie'kk kolggsest vuâcc kožžpää'cc pirr ärrai râäusain. Koolgâs ij äâ'n se'st šõõggtõs-siõmmnid.

Neezzni kondoom lij neezni cōggâmneävv, koon veákka vueil'tet suōjjōōttād čaujjmōōžžâst da se'ksskōōvin. Tōn piijât njuōckkčōōdi sizz. [Loogg lââ'zz neezni kondoom pirr.](#)

Nijddvuōtt-fi'ttōōzz ââ'net oummust, kii ij leäkku vōl kiōččlâsttam ðhttmōōžž.

Nje'žžvuäivaž lij rââ'dd kōōskâst âârrai, poōddi mie'ldd âllnam vueil'ss. Nje'žžvuäiva pirrâârrai le'skkpâäi'k kââččat nje'žžvuäivapirrōōsân.

O

Oraalse'kss miârkkšâäv šōkknemneävvai trooccmōōžž njaa'lmin. Tō'st ij vueil't čaujjad, leša tō'st vuäi'tte njaammâd se'ksskōōv.

Orgasmm le'be paccmōš lij naaudšummuž da pue'rr âârrmōōžž toōbd, koon vuäitt kiōččlâ'stted ouddmiârkkân jiijjâstōōdummuž, njä'limmsee'ks, kiōttsee'ks le'be ðhttmōōžž poōdd.

Orthoreksia lij poōrrma ðhttnei heämmōš. Orthoreksiaa'je puâccjam oummust lij pääknallšem tarbb poōrrâd tiōrvvsallšânji. Orthoreksiaat vuäitt puârrned.

Ovulaatio miârkkšâäv mââ'nnsiōmmân pâdđnummuž mââ'nrrâäusain (ovaarioin). Ovulaatio šâdd nu't ðōut vuära mäân-pââ'jest. [Loogg lââ'zz ovulaatio pirr.](#)

P

Panseksuaal lij oumaž, koon eroottla, emotionaal'la le'be/da seksuaal'la tobddi vuäi'tte till'lōōvvâd nuu'bbid oummuid huōlkani sij sooggbeä'lest le'be sooggbeä'lte'mesvuōdâst.

PAPA-te'stt miârkkšâäv pââdselltee'st, koon vää'ldet neeznin. Čuäjtōōzz vää'ldet njuōckkčōōdi vuâdast da vuōbd njää'lmest. Čuäjtōōsvâlddmōš vuäitt tâbdjed u'cc čepjumšen vueil'lčâäu'jest. PAPA-čuäjtōōzz ij takainalla taarbâž vâ'ldded vuâlla 20-ekksain. [Loogg lââ'zz PAPA-tee'st pirr.](#)

Paarrōhttvuōtt lij kuei'tkōskksaž kōskkvuōtt, koon vuâdđan lij miōlstōōvmmōš da seksuaal'lažvuōtt.

Pedofiil lij pâ'jjel 16-ekksaž oumaž, koon miōll kēass seksuaal'lânji ju'n-a fantasiai le'be tuejjummuž tää'zzest vuōss-sââ'jest vuâlla râvsmemâkksai pärnai ârra.

Penetraatio miârkkšâäv sizz čaanhmōōžž. Täujja penetraatioin vi'jtjet njuōckkčōōd ðhttmō'sše.

Penis lij âmma šōkknemneäv. [Loogg lââ'zz peniizz pirr.](#)

PMS-oudldōōzz (premenstruaal'laž oudldōōsðhttâm) miârkkšâ'vve ouddâl männ'jōōžž puō'tti oudldōōzzid. Tâk oudldōōzz vuäi'tte lee'd ouddmiârkkân pâsummuš, viōssmōš, kōōdðōōttmōš, vueil'lčâäu'jj- da risttseä'lggčue'ccem, vueil'vkvōpp, le'skkvaiggâdvuōd da rōō'ddi ää'rjesvuōtt. [Loogg lââ'zz PMS-oudldōōzzi pirr.](#)

Pä'rnnvuōtt-fi'ttōōzz ââ'net oummust, kii ij leäkku vōl kiōččlâsttam ðhttmōōžž.

Polyamoria le'be määngkōskkvuōtt lij ðōutâst suâppum da ðōutmiōllsažvuō'tte vuâdðōōvvi nâä'll lee'd romaantlaž, intiim da/le'be seksuaal'laž ðhttvuōdđin määnggain oummi ðhttna.

Polygamia miârkkšâäv määngveä'nccvuōd. Mâttmin kulttuurin da jânmin lij ä'rbbvuōttân da läägglaž lee'd mängg bie'llkuei'm.

Porno/pornografia čuä'jat see'ks da pâälljasvuōd. Porno mie'rren lij ki'httjed kiōččja. Pornolōōst kaaupšemâä'kkraajj lij 15 ee'kked da pornovideo 18 ee'kked.

Prostitutio miârkkšâäv see'ks le'be jee'resnallšem seksuaal'laž tuejjumšei kaaupšummuž ko'rvvōōzz vuâstta. Tōt ij leäkku Lää'ddjânmmest reä'kkōsvuōdiggâdvuōdłânji ranjstemvuâllsaž tuejjummuš. See'ks

vuástmõš le'be tõn kiččlõddmõš vuálla 18-ákkšain lij reä'kkõs. Vasttõs lij pái oummust, káá'tt vuástt vue'llákkšast see'ks.

Puberte'tt lij synonymm sánna rávsmemáá'kk. Tõt lij šõddám- da ouddnempáá'jj nuõrrvuõdást. Hormonaal'la muttáz já'tt'te rávsmemáá'jj. Tõt álgg nuõrin samai jee'res õõ'jjin. [Loogg láá'zz pubertee'tt pírr.](#)

R

Rai'skkjummuš miárkkšáávv reä'kkõsláá'jj mie'ldd tõn, što nuu'bb oummu páákket jee'resnallšem seksuaal'laž tuejjummšid áá'nee'l viõkkvää'ld le'be áá'stee'l viõkkvaa'ldin. Rai'skkjummušen kiõččât še tõn, jõs lij õhttmõõžžást ouddmiárkkân čackkâm le'be kõumštam oummuin. Rai'skkjummuš lij viõkkvá'ldreä'kkõs.

Rää'kkesuõtt lij toobd, káá'tt vuáitt till'lõõvvád jee'resnallšem aa'sšid le'be oummid.

Vuõzzvãlddmõš miárkkšáávv vue'rddempáá'j täättlaž loopptummuž. Jõs haa'lad kõõskted vue'rddempáá'j, álgg vá'ldded sõõrgab õhttvuõd dáhtra. Vuõzzvãlddmõõžž õõlgçi tuejjeed ouddâl 12. vue'rddemneä'tel. [Loogg láá'zz vuõzzvãlddmõõžž pírr.](#)

Vue'rddempáá'jj lij vaard vue'kk, ko'st čuõlmmõõvvâm máá'nnsiõmmnest šádd vuõss vuõbdást. Ommga vue'rddempáá'jj pešt 40 neä'ttel. Vue'rddempáá'jj poott ommga šõddmõ'sše. [Loogg láá'zz vue'rddempáá'j pírr.](#)

Čáujjamte'stt lij mõntõõllmõš, koin se'lvtet, lij i'lla čáujjmõš álggam. [Loogg láá'zz vue'rddemtee'st pírr.](#)

Râá'dd liá varddvue'ss. Râá'dd liá jeánaž ráhsskoodõõžžást, puõi'ddkoodõõžžást da čõõnâskoodõõžžást. [Loogg láá'zz rõõ'ddi pírr.](#)

Râ'ddliiv liá rõõ'ddid tuõ'll'jeei da háám u'vddi le'skkpiiutás. [Loogg râ'ddliivi ha'ñkkummuž pírr.](#)

Ruñkkjummuš lij seksuaal'laž naaudšem tuejjummuž jiõccses ouddmiárkkân vaard da šõkknemneävvaidd kuõsktee'l. [Loogg láá'zz jiijjástoođtummuž pírr.](#)

S

Sadomasokismm (SM) lij seksuaal'laž tuáimmjummuš, koozz vuái'tte õhttned ouddmiárkkân roolsiõr, vuállnãttmõš, vuállnummuš, čõõnnmõš da čuâcemõõžžást naaudšummuš. Tuáimmjummuš álgg vuáddõõvvád pái õhttsaž ha'lle da suáppmõ'sše da lij vääžnai, što kuhttu vue'ssbeä'l tá'bdde, što suána naaudše.

Se'kss miárkkšáávv jee'resnallšem aa'sšid oummuid. Tõt vuáitt lee'd seksuaal'laž naaudšummuž da ki'htjõõvmmõõžž tuejjei tuáimmjummuš (ouddmiárkkân jiijjástoođtummuš, kuõsktõõllmõš, cu'mmstõõllmõš, õhttmõš da troocãmse'kss), jurddi da tobdidi.

Se'kssveä'kkneävv lij neävv, koon áá'net see'ksest. See'ks veä'kkneävv vie'kkte še tá'l, jõs jiijjás seksuaal'lažvuõd tieu'ddem ij leäkku vuei'tlvaž ouddmiárkkân koon-ne tuáimmjemoodd ráá'jtõõžž diõtt. Se'kssneävvaidd da see'ks veä'kkneävvaidd já táujja leäkku jeä'rdõõžž, pe'ce kõõččmõš lij seámma ouddõõžžin.

Se'kss-siõrrkãäu'n liá jee'resnallšem neävv da aparatt, kook liá plaanuum veä'kken jiijjástoođtummuša da õhttmõ'sše di se'kss-siõrid. Se'kssneävv liá oudmiárkkân dildo, vibraattor da kuánsttnjuõckkõoodd.

Se'ksskõõv liá baktee'ri le'be viiruuzzi tuejjeem puõžžãlm. Tõk vuái'tte njaammád suõjjeete'mes see'ksest, jõs keä'st-ne lij nákam njaamm'mõš. Se'ksskõõvin vuáitt suõjjõõttád áá'nee'l kondoom le'be njä'lmmse'kss-suõj. [Loogg láá'zz se'ksskõõvi pírr.](#)

28.10.2019

Se'ksskõppte'stt miárkkšââvv ouddmiárkkân kožž- le'be võrruájtõõzz da tõn tu'tkõmmuž laboratoriest se'ksskõõvi vue'zzeld. Tee'stid tuejjeet tiõrvâsvuõttkõõskõõzzin, sooggbie'llkõõvi polikliniikkîn da privattdâhttarpaai'kin. Måttmin vuõ'jjin še dáâma te'sttjummuš lij vuei'tlvaž. [Loogg lââ'zz se'ksskõppte'sttjummuž pirr.](#)

Se'kssneâvv liâ jee'resnallšem neâvv da aparatt, kook liâ plaanuum veä'kken jijjâstoođtummša da õhttmõ'sše di se'kss-siõrid. Se'kssneâvv liâ ouddmiárkkân dildo, vibraattor da kuånstnjuõckkõõdd.

Seksuaalidentite'tten kâáčcat oummu kiõččlâsttmõõžž jijjâs seksuaal'lažvuõđâst. Seksuaalidentite'tt ouddan da šâdd čõõđ jie'llem.

Seksuaal'laž aktiivlažvuõtt kovvad oummu seksuaal'laž jurddjid, tobddjid da seksuaal'laž jâlstoõttmõõžž. Aktiivlažvuõtt-saa'nin vuei'tet ju'rdded tai aa'sši meä'r tõn poodd oummu jie'llmest. Seksuaal'laž aktiivlažvuõtt vââjtâáll oummu mie'ldd da tõt vââjtâáll še čõõđ oummu jie'llem.

Seksuaal'laž haall miárkkšââvv haal kiõččlâ'stted seksuaal'laž naaudšummuž.

Seksuaal'laž haalte'mesvuõtt miárkkšââvv seksuaal'laž haal vää'nnvuõd le'be lij vâjja obnes, ouddmiárkkân gu ouumaž ij haa'led see'ks da kiõččlâstt tõn vaiggâdvuõttân. Ášša vuáitt ooccâd čâuddmõõžž dâhttar vuâsttavâlddmõõžžâst le'be seksuaalvuä'pstõõžžâst.

Seksuaal'laž pue'rrjie'llem miárkkšââvv toodvažvuõd jijjâs sooggbieälla da seksuaal'lažvuõ'tte. Seksuaal'laž pue'rrjie'llem lij tõt, što oummust lij vuei'tlvažvuõtt tieu'dded jijjâs taarbid vuõigâld tâdbbji naa'lin.

Seksuaal'laž äukktõõllmõš lij sárnnmõš da/le'be tuáimmjummuš, kâá'tt ij leäkku suáppi nuõr âä'kktâss'saž (psykke tää'ss) seksuaalouddnummša da neu'rrad jiõggsânji le'be fyyslânji nuõr. Hue'neldâânnmõš vuáitt šõddâd õ'htečõõ'lmi, te'lfoon le'be interneet päai'k. Hue'neldâânnmõš ij pâi âä'n se'st neeu'rtum vuâssbeä'l da tuejjei fyyslaž vuei'nnlõõttmõõžž.

Seksuaal'laž hue'neldâânnmõš vuáitt lee'd ouddmiárkkân akkõõllâm, sõõggeem, jáâdtõõllmõõžž, skíânkeem le'be päakktem õhttmõ'sše, njä'lmsekssa le'be cu'mmstõõllmõ'sše. Hue'neldâânnmõš liâ še sekssa õhttniee aa'sši kiõččmõ'sše le'be kuvddlummša päakktem, päakktem kuõskkâd jijjâs le'be nuu'bb le'be pâi'lviõggi kuõsktem.

Seksuaal'laž kõskkvuõtt miárkkšââvv õõutsââ'jest õõutin le'be mäãngain oummuin kiõččlõõsttum da tuejjuum see'ks. [Loogg lââ'zz see'ks pirr.](#)

Seksuaal'laž neu'rrummuš lij tuejjummuš, kâá'tt neu'rrad neu'rrummuž vuâlla jouddâm oummu ouumaž-, jiõččmie'rreem- le'be seksuaalvuõiggâdvuõdid. Tuejjummuž vuâlla vuáitt jouddâd pá'rnn, nuõrr, vuõrâsooumaž le'be äkksas ouumaž sooggbie'lest huõlkani. Seksuaal'laž neu'rrummuš ij vie'ltkani tieu'd reä'kkõõžž tobddõsmiárk, hâ't tuejjummuž vuâlla jouddâm vuáitt kiõččlâ'stted neu'rrummuž samai toskkjen, puâsttad le'be neu'rrummšen.

Seksuaal'laž kärñjummuš kovvad tõn, keä'st ouumaž lij älsmam eroottlânji, emotionaal'lânji le'be seksuaal'lânji. Seksuaal'laž kärñjummuš lij oummust šâddsallaš jiõččvuõtt. Juõ'kkkaž vuáitt jiõčč meä'rtõõllâd le'be kue'dded meä'rtõõlkani jijjâs seksuaal-identiteet.

Seksuaalvuä'pstõs lij ohjjummuš da vuä'pstõs sekssa da seksuaal'lažvuõ'tte õhttniee aa'sšin. Seksuaalvuä'pstõs âânn se'st täujja 1-5 saaggstõõllâmvuâr.

Seksuaalvuõiggâdvuõd â'nne se'st nu't vuõiggâdvuõdid gu še õõlgtummšid seksuaal'lažvuõ'tte õhttnie'l. Vuõiggâdvuõd kue'skke juõ'kkâksaid sooggbie'lest, le'skkëu'nest, seksuaal'laž kärñjummušest da tiõrvâsvuõđâst huõlkani. [Loogg lââ'zz seksuaalvuõiggâdvuõdi pirr.](#)

28.10.2019

Seksuaalrea'kkõs miärkkšâäv seksuaal'laž jidõčmie'rreemvuõiggâdvuõđ skäädeeie tuejjummuž, kää'tt lij klasstõllum viärtõsvuallsaž tuejjan Lää'ddjânnam lää'jjest. Seksuaalrea'kkõõzzid me'rtõõlât re'kkõslää'jj 20. lããggast. [Loogg lâã'zz re'kkõslää'jj pirr.](#)

Seksuaal'lažvuõtt lij oummu vuãđdjidõčvuõtt, koon ij vuei't jeä'rded jee'res ooumžen åårmõõžžâst. Seksuaal'lažvuõtt lâ jeä'rbi mie'ldd sooggbie'll, seksuaal'laž kõskkvuõtt, šõkknnummuš, sooggbie'llrool. [Kiõčč video seksuaal'lažvuõđ pirr.](#)

Seksuaalterapia lij saaggstõõllâmveä'kk sekssa da seksuaal'lažvuõ'tte õhtneei aa'sšin. Seksuaalterapia åånn se'st määñg vuåra terapiast jãåttmõõžž. Terapiaa'je vuåitt oozõõttãd jidõč le'be tok vuei'tet ohjjeed ouddmiärkkân koon-ne addiktio tuejjei se'kssvaiggâdvuõđin dãhttar vuåsttavãlddmõõžžâst.

Seksuaaltiõrvãsvuõtt lij tõt vue'ssvu'vdd oummu tiõrvãsvuõđãst, kää'tt õhttan seksuaal'lažvuõ'tte da sekssa. Seksuaaltiõrvãsvuõtt raajsmãäv çõõđ jie'llem puãrddsi mie'ldd. Tõt lij šõddmõš da ouddnummuš åumman di neeznen di jiiñjãs da nuu'bb åãrvstummuš da suõjjummuž. Seksuaaltiõrvãsvuõđ be'lest lij še vääžnai f'ittjed, kuå'ss ålgg oozõõttãd dãhttra rãvsmemãã'jj vaiggâdvuõđi diõtt gu še siltteed suõjjõõttãd se'ksskõõvin.

Selibatt miärkkšâäv vue'jj, ko'st oumaž keãlddãått see'kkest le'be jee'resnallšem seksuaal'laž tuejain. Selibatt vuåitt pe'stted jee'reskookka aai'jid.

Sextiññ miärkkšâäv seksuaal'laž snimldõõggi, videoi da saaggi vuõlttummuž ouddmiärkkân mobiilaparaattivui'm. [Loogg lâã'zz se'kss-saaggi pirr.](#)

Siõmtrooss miärkkšâäv siõmkolggãz roossmõõžž peniizzãst. Siõmkoolgãs vuåitt åå'nned se'st šõõgggtõs-siõmmnid, koivui'm vuei'tet çuõlmmeed mãå'nnsiõmmân, tâ'l neeznan vuåitt çãujjad. [Loogg lâã'zz siõmtroozz pirr.](#)

Penis lij åumma šõkknemneãvv. [Loogg lâã'zz peniizz pirr.](#)

Šõõgggtõs-siõmmân liã åumma siõm. Jõs šõõgggtõs-siõm çuõlmmad mãå'nnsiõmmân, tâ'l neeznan jãttai siõ'me åra. [Loogg lâã'zz šõõgggtõs-siõmmni pirr.](#)

Paarte'm (sinkku) lij oumaž, kää'tt ij leãkku veãncçõõttãm, åãvleettast le'be jee'res põõšši paarrõhttvuõđãst.

Soolose'kss lij synonym jiiñjãstõõdummša. Tõt lij seksuaal'laž naaudšem tuejjummuž jidõcces ouddmãrkkân vaard da šõkknemneãvvaid kuõsktee'l. [Loogg lâã'zz jiiñjãstõõdummšest.](#)

Suõrmtummuš miärkkšâäv ouddmiärkkân šõkknemneãvvai troocemõõžž da ki'httjummuš suõrmin.

Spankiññ lij lee'sšk šliãpššlummuž kuå'mmrin le'be mãttmin neãvvain seksuaal'laž ki'httjummuž le'be ki'httjõõvmmõõžž lâã'zztem diõtt. Tõõzz å'lõgge lee'd puki vue'ssbie'li miãsttmõš da õõutveãkka suãppum vuãkkõõzz.

Sperma le'be siõmkoolgãs lij šõõgggtõs-siõmmnid se'st õõ'nni koolgãs, kää'tt rãåss siõmtroozz õhttvuõđãst peniizz kožžpãã'cest. Sperma nãrrai nu't šõõgggtõs-siõmmnin gu še kopplõsrãåus da ouddrãåus vuåjjam aunnsin. [Loogg lâã'zz sperma pirr.](#)

Spermisiid lij kemiallaš mõõntõõllmõš vue'rddempãã'j vuãstta. Tõn çõggãmviõkk lij hue'nn ij-ka tõn õõlgçe ni kuå'ss åå'nned tâ'lk õhttu çõggãmneãvvan, seša pãi mãttmin jee'res çõggãm-mõõntõõllmõõžžin, hã't-i kondoomin. [Loogg lâã'zz çõggãmsoopt pirr.](#)

Sterilisaatio lij põõšši mõõntõõllmõš vue'rddempãã'j vuãstta. Sterilisaatio vuei'tet tuejjeed nu't åummja gu še neezna. Sterilisaatio ij vaaikãt hormoonpuut'tõ'sse, seksuaal'laž ha'lle le'be see'ks tuejjummuša.

28.10.2019

Šokknemneävv le'be genitaal liä neävv, koid täujja õhtteet seksuaal'lažvuõ'tte le'be šokknummša. Šokknemneävv liä ouddmiärkkân njuõckkõood le'be vagina, kunnjõhssâm, vuõbđd, penis da kuõl.

Sooggbeä'l teevmõš miärkkšâävv, što oumaž ko'rjjad šõddâm poodd su'nne meä'rtum, puästtad kiõččlõsttum sooggbeä'l va'stteed jiijjäs sooggbie'llidentitee'tt. Tääzz vuäi'tte kuullâd nõõm muuttâs, juriidlaž sooggbeä'l muuttâs di jee'resnallšem va'rdde õhtneei taalkâstiõđlaž hääid.

Sooggbeä'l teevvamháidd miärkkšâävv tõn, što oumaž vuäžž taalkâstiõđlaž vie'kk šõddmest meä'rtum sooggbeä'l ko'rjjeem diõtt, što tõt va'sttad oummu jiijjäs kiõččlâsttmõžž sooggbie'llidentitee'ttest.

Sooggbie'll lij jiõččnallšemvuõtt oummuin. Ooumaž vuäitt meä'rtõđllâd sooggbeä'les ouddmiärkkân biologia le'be persoonlaž kiõččlâsttmõžžâs mie'ldd. Juõ'kkkaž kiõččlâstt sooggbeä'les jiijjäs nää'l mie'ldd.

Sooggbie'llidentite'tt lij oummu kiõččlâsttmõš jiijjäs sooggbeä'lest. Sooggbie'llidentite'tt lij juõ'kkkast jiijjâsnallšem.

Sooggbie'llkõõv liä baktee'ri le'be viiruuzzi šõddeem puõžzâlm, kook njä'mme suõjjeete'mes see'ksest. Tõn diõtt täid puõžlmid õõlgči ve't kâččad se'ksskõppân. Se'ksskõõvin vuäitt suõjjõõttâd ää'nee'l kondoom le'be njä'lmse'kss-suõj. [Loogg lâä'zz sooggbie'llkõõvi pirr.](#)

Sie'm ~ siõm miärkkšâävv šokknummša spesiaal'lõõvvâm siõmmnid. Oummuin siõmmân liä mâä'nnsie'm (neezan) da šõõggtõs-siõm (åumma).

Suõjjâä'kkraajj lij te'rmm, koin juu'rđet lâä'jjiõtte'e'ji piijjâm ää'kkraaj. Suõjjâä'kkraaj liä kue'htt: 16 ee'kked da 18 ee'kked. Tõi miärktõssân lij suõjjeed vue'llâkksaž nuõrid seksuaal'laž tuejain, kook vaarte sij seksuaal'laž šõddmõžž da ouddnummuž. [Loogg lâä'zz suõjjâä'kkraaj pirr.](#)

Njä'lmse'kss miärkkšâävv šokknemneävvai ki'httjummuž da troocmõžž njaa'lmin.

Njä'lmse'kss-suõjj lij se'ksskõõvi cõggâm-mõõntõõllmõš, koon vuei'tet ää'nned põttcää'lm le'be neezan šokknemneävvai suõjjân njä'lmsee'ks õhttvuõđâst. Njä'lmse'kss-suõj vuäitt tuejjeed kondoomâst, vuä'stted apteekkain le'be se'kssneävvkaaupin.

T

Terska miärkkšâävv peniizz kee'jj. Terska kõõskâst lij kožžpää'cc reäi'g'g, ko'st kožž da siõmkoolgâs puä'tte äälgas. Terska lij täujja tâbđdää'rjes päi'kk. [Loogg lâä'zz terska pirr.](#)

Tippur lij baktee'r šõddeem se'ksskõpp, kää'tt vuäitt njaammâd suõjjeete'mes õhttmõžžâst, njä'lmsee'ksest da se'kssneävvai mie'ldd. Tippur tuõđât se'ksskõppte'e'st vuäđald da tõn hääidat antibioottin. [Loogg lâä'zz tippuur pirr.](#)

Kuäškk miärkkšâävv võrđdâz njuõckkõõđjest jee'res poodd gu männ'jõõžž poodd. Näkam kolggâz kääččat še kõskk-kolggesen. [Loogg lâä'zz kõskk-kolggasi pirr.](#)

Tåauhtipp miärkkšâävv ki'httjõõvmmõžž õhttvuõđâst peniizz kee'jjest, kožžpää'cc reäi'jest kolggi čuõ'vves kolggâz. Tåauhtipp mie'rren lij toi'mmjed njäältõssân õhttmõžžâst. Tåauhtipp vuäitt ää'nned se'st šõõggtõs-siõmmnid.

Transgender lij oumaž, keän sooggbie'll lij jiijjâsnallšem kuallas åaumvuõđ da neezanvuõđ. Transgender vuäitt kiõččlâ'stted jiijjäs sooggbeä'ltee'men le'be määng- le'be jee'res sooggbeällsaž ooumžen. Son jeäll åaumvuõđ da neezanvuõđ raajâst, kõõskâst le'be åalgbeä'linn.

Transooumaž lij takai fi'ttõs ooumže, keän sooggbie'llidentite'tt le'be sooggbeä'l õõlmtõs jarran tõn sooggbeälla õhttuom vuârđdmõžžin, koozz son lij šõddâmpoodd meä'rtõllum.

Trans-sooggbeällsažvuodâst lij kōđččmōš sooggbea'ł kiđččlâsttmōđžžâst nu't, što šōddâmpoodd meá'rtōllum sooggbie'll ij tobddu jįjstes. Trans-sooggbeällsaž oummu sooggbie'llidentite'tt vuáitt lee'd ááum, neezzan le'be mii-ne jee'res.

Transvesttsažvuōtt miárkkšâáv v oummu, koozz kooll ravvsânji nu't ááumvuōtt gu neezzanvuōtt. Transvestitt kiđččlâstt táujja šōddmest meá'rtum sooggbea'ł jįđccses, leša haa'lad áái'ji mie'ldd jeállōđōttâd nuu'bb sooggbea'ł roo'le, ouddmiárkkân toi'mmjee'ł da pihttsivui'm.

Tuumptummuš lij seksuaal'laž naaudšem tuejjummuž jįđccses ouddmiárkkân vaard da šōkknemneävvaidd kuđsktee'ł. [Loogg láâ'zz jįjįđstōđtummšest.](#)

Staanse'kss lij tuáimmjummuš da tuejj, koon seu'rjōssân šeásttai se'ksskōđvin da plaaneečkâni čáujjmōđžžâst. [Loogg láâ'zz cōggōđōttâm pírr.](#)

U

Uroloog lij dáhttar, kâá'tt lij spesiaal'lōđvvâm áummai da neezzni mâá'nmi da kožžvâalai di áummai šōkknemneävvai puōžlmi tu'tkkummša da hoiddu.

V

Vagina lij synonym njuđckkkōoddga. Tōt lij neezzan šōkknemneävvai pá'cnallšem da teákkas vue'ss, kâá'tt ohttad álggšōkknemneävvaidd da vuōbd. [Loogg láâ'zz njuđckkkōoddi pírr.](#)

Vaginism lij njuđckkkōoddkrampp, ko'st neezzan maanemvuáđ tie'kk da njuđckkkōodd kramppá'le tááttkâni. Njuđckkkōoddkrampp vuáitt očndōđttâd ouddmiárkkân ohttmōđžžâst, jįjįđstōđtummmuž poodd le'be gynekolooglaž tu'tkkummmuž poodd. [Loogg láâ'zz vaginiism pírr.](#)

Viō'lğgeskoolgâs lij ki'lğges koolgâs, kâá'tt vuáčč njuđckkkōoddi njeu'llōsnjeeu'dest da vuōbddčēappat ráäusain. Tōt vie'kkat áá'nned njuđckkkōoddi njeu'llōsnjeeu'd friskkân da tiōrvvsen. [Loogg láâ'zz viō'lğgeskoolggâž pírr.](#)

Snâätinas peei'v miárkkšâ'vve tōid männ'jōšjōorōđžž peei'vid, kuá'ss neezzan ij leákku teoriast vuei'tlvaž čáujjad. Snâätinas peei'v jįá leákku snâätinas mōđntōđllmōđžž vue'rdempâá'j vuásta, gu jeá'rben nuōrrân ovulaatio vuáitt šōddâd kuá'ss tááttas männ'jōšjōorōđžž á'i'ğgen. [Loogg láâ'zz snâätinas peei'vi pírr.](#)

Se'kss ko'rvvōđžž vuásta lij see'ks le'be jee'resnallšem seksuaal'laž tuejai vaajtummuž teágga le'be jee'res ouddō'sse, ouddmiárkkân pihttsid le'be peá'ncid. See'ks vuástmōš le'be tōn kiččlōddâm vuálla 18-ekksast lij reá'kkōs.

Vibraattor lij vie'rğgi se'kssneäv v. Vibraattoor liá jee'resnallšem.

Ájįnam siōmtrooss miárkkšâáv v tōn, što áummast liá pái le'be táujja vaiggâdvuōđ vuážžad siōmtroozz. Mii tááttas puōžžâlm, psykolooglaž máinn, taalkummuš le'be peá'nec vuái'tte vaaikted da tuejjeed vaiggâdvuōđid siōmtroozz puáttmō'sše. Ájįnam siōmtrooss lij vaiggâdvuōtt tâ'l, gu tōt háitt see'ks. Áá'sš ka'nnat kiōtt'tōöllâd dáhttrin le'be seksuaalvuá'pstōđžžâst.

Vulva lij nōđmtōs neezzan álggšōkknemneävvaidd há't máka kunnjpoħssmid, klitori'sse da njuđckkkōoddi ráigga.

Vulvodynia lij neezzan šōkknemneävvai puōtt áárrai čuácčmōš. Tōt vuáitt tábddjed ouddmiárkkân čuággummšen, illštummšen da áá'rjesvuōđ tobddjen. [Loogg láâ'zz vulvodynia pírr.](#)

Y

Õhttuumcōggâmtable'tt lij juõ'kk peei'v njää'lm pääi'k valddum hormonaal'laž mōõntōõllâmnaä'll vue'rddepää'j vuásta. Tõt âân se'st kue'htt jee'resnallsem hormoon. Õhttuumcōggâmtablee'tt jiâ suõjjâd se'ksskōõvin. [Loogg lââ'zz õhttuumcōggâmtablee'tti pirr.](#)

Õhttmōõžžâst penis le'be se'kssneávv pijjât njuõckkōõdga le'be pōttcualla. [Loogg lââ'zz õhttmōõžž pirr.](#)

Pirrčuõppmōš Lij Lää'ddjânnmest taalkâstiõdlaž tuáimm. Takainalla tõin hâáidat paa'rni čougg pâáimōsčâá'u'd. Niõdi pirrčuõppmōõžžid ij leákku Lää'ddjânnmest taalkâstiõdlaž vuádd, tõn diõtt tõi tuejammuš lij lâá'jjest kiõlddum.

Ä

Jiõnnmoordōs miárkkšâávv rävsmemâá'jj poodd, kuá'ss jiõnâst šâ'dde muttâz. Tâ'l jeä'rben paa'rnin jiõnn luášt da mõttai, gu čooddkie'čč da jiõnnpōhssâm šâ'dde. [Loogg lââ'zz jiõnnmoordōõzz pirr.](#)

Teâttkäivvlogstōk

Duodecim. Terveyskirjasto: <http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti>

Seksuaalisuus. Dan Apter, Leena Väisälä ja Kari Kaimola (toim.) 2006. Duodecim

Seta ry. Sateenkaarisanasto: <http://seta.fi/sateenkaarisanasto/>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

- Sukupuolten tasa-arvo >> Sukupuoli >> Sanasto: <https://www.thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sanasto>
- Lapset, nuoret ja perheet >> Seksuaalisuus puheeksi >> Keskeiset käsitteet: https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/seksuaalisuus-puheeksi/keskeiset-kasitteet

Transtukipiste. Hlbtqi-sanasto: <http://transtukipiste.fi/hlbtqi-sanasto/>

Trasek ry. Käsitteitä: <http://trasek.fi/perustietoa/kasitteita/>

31.10.2017